

En "symfoniorkester" – resurser för folkmusiken och folkmusikern?

"...resurser tillförs professionellt utövande av folk- och världsmusik i våra fem länder inom fem år motsvarande kostnaden av en symfoniorkester."

Detta krav framfördes i ett manifest 2006 när folkmusikutbildningarna vid Musikhögskolorna i Norden (och Estland) samlades till sitt årliga NORDTRAD-möte i Stockholm. En önskedröm som handlade om utveckling av arbetsmarknaden för folk- och världsmusik i Norden och Estland.

Det centrala i manifestets budskap är att folkmusiken ska komma flera till del, genom t.ex. konserter men också andra aktiviteter. Och då behövs musikern.

Nu halvvägs till 2011 känns det intressant att sätta ljus på manifestet igen lite mer konkret.

I vårt manifest argumenterade vi för idén om resurserna genom att peka på att:

"Folk- och världsmusik är idag i stark utveckling i de nordiska länderna. Det finns idag ett stort antal folkmusiker på en hög konstnärlig, professionell nivå och det finns en större rikedom på olika musikaliska uttryck än någonsin tidigare."... "Det finns över 20 professionella orkestrar i de nordiska länderna och Estland... Sett i det perspektivet är motsvarande 110 musikertjänster ett modest krav."

En viktig poäng med förslaget var att

*"Vi vill dock inte i första hand skapa fasta heltidsanställningar för folkmusiker. Främst behövs stöd till den marknad som redan finns, med stöd till arrangemang, verksamhetsstöd, projektanställningar för både enskilda musiker och ensembler."*¹

Här har jag utvecklat min önskedröm utifrån manifestets idé om att dessa resurser skall utgå från och anpassa sig till musikerns behov istället för, som oftast, tvärtom musikerna måste anpassa sig till regelverk, producenter... Så här står *musikern* i fokus och olika viktiga resurser som t.ex. arrangörsledet belyser jag inte här.

Folkmusiker = frilansare

Idag är i princip alla folkmusiker frilansmusiker. Som frilansmusiker arbetar man omväxlande med olika typer av verksamhet, ofta beroende på vilka uppdrag man får. Alltså är de flesta frilansare vana att anpassa sig till olika situationer, publik, omständigheter. Sällan får man möjlighet att utveckla sina egna musikaliska och kreativa idéer under en längre tid eller efter sitt eget huvud. De stipendier eller projektpengar

¹ ur Manifest för utveckling av arbetsmarknaden för folk- och världsmusik i Norden och Estland- en "symfoniorkester" av folk- och världsmusik inom fem år, 2006 NORDTRAD. Hela manifestet finns att läsa på http://www.rfod.se/aktuellt/dokument/Nordtrad-Manifest_060502.pdf. Information om NORDTRAD finns på www.nordtrad.net

som finns tillgängliga är begränsade tidsmässigt. Ofta behöver man söka pengar i omgångar vilket skapar osäkerhet. Idéer som behöver mer tid kan sällan utvecklas och genomföras.

Produktion – projekt – konstnärlig utveckling

En musikers önskedröm börjar med att formulera vad hon/han vill göra: Är det en produktion, ett projekt eller konstnärlig utveckling? Först när detta bestämts kommer frågan: Vilka resurser behöver jag för att kunna göra detta?

En **produktion** är en tydlig idé, där kan kanske innehållet och tidsramarna lätt kalkyleras t ex för en konsert eller föreställning som man vill spela. Men en idé kan också vara lösare: Ett **projekt**, som består av något man vill utveckla, kanske tillsammans med andra musiker, men kanske på en speciell plats. Produktion och projekt finns det i viss mån former för i dagsläget. Men oftast kan man bara få resurser en kortare tid. Det blir omöjligt att ta det hela "ett steg längre". En musiker kan också ha en idé om **konstnärlig utveckling** – att t ex fokusera på eller utforska en speciell repertoar, prova en vild samspeleidé mm. Att få möjlighet att arbeta med konstnärlig utveckling ostört under en längre tid kan vara utvecklande inte bara för den individuella musikern utan också för genren i sig. Ofta är det endast när och om man studerar som denna typ av verksamhet får tidsmässigt utrymme. Men tänk vad som skulle kunna hända om det också blev möjligt för etablerade och erfarna musiker att få tid för detta!

Det är inte givet att varje musiker har idéer som rymmer alla dessa tre steg eller att det finns en given "linje" från konstnärlig utveckling via projekt till produktion! Därför är det viktigt att dessa olika delar får stå för sig själva för de innebär olika typer av fokus, men de ger alla ett "överspill" till musikkulturen i stort.

Resursbehov

När man kommit så långt i en musikers önskedröm så är det dags att formulera vilka resurser som behövs för att idén skall bli verklighet. Beroende på vad man vill göra så kan behovet av resurser se mycket olika ut: Vill man t ex arbeta med konstnärlig utveckling så är kanske *tiden* den viktigaste resursen. Vad som behövs är möjligheter att arbeta ostört under en längre tidsperiod utan att behöva ta andra "brödjobb". Om man vill jobba med en färdig produktion så är kanske den viktigaste resursen att få hjälp av en professionell producent och att hitta bra rep- och spellokaler. Vill man arbeta med ett projekt kan det vara väsentligt att få göra en bra demo inspelning för att få perspektiv på hur man kan gå vidare.

Både vid konstnärlig utveckling, projekt och produktion kan man behöva relationer till en fysisk geografisk plats som t ex ett genrecentrum, ett lokalt centra eller en skola. Ibland behöver man den input som mötet ger och ibland inte.

Med dessa exempel vill jag sätta fokus på hur olika behovet av resurser kan se ut beroende på vad man vill göra. Resurserna behöver helt och hållet skraddarsys för varje produktion/ projekt/ konstnärlig utveckling.

Hjälp med att formulera sina idéer

Som musiker är det inte självklart att man, trots sina goda idéer, alltid kan formulera dem på ett tydligt sätt. Att kunna formulera sina idéer är inte det lättaste, men det är definitivt viktigt att kunna uttrycka dem så de kan förmedlas till någon annan. En del av de resurser som behövs är att få hjälp att extrahera sin idé och beskriva den. Inte utifrån hur man "bör formulera en ansökan" eller "vad som är inne att söka för NU" utan utifrån idén!

Det finns en mängd olika parametrar som behöver finnas med: tidsbehov, ekonomiska ramar, behov av att vara på en specifik geografisk plats eller inte osv.

Ekonomiska resurser fördelas efter ansökan där varje ansökan bedöms av en nationell nämnd / jury. De som beslutar har begränsad mandattid och är (och här kommer en verklig önskedröm i dessa sammanhang) personer med kompetens inom *genren* utifrån en mängd olika aspekter.

Resurskalibrering – Idéns utformning styr formerna istället för tvärtom

Som musiker kan jag i denna önskedröm se hur många fördelar som helst:

- Idéns utformningen styr formerna istället för att formerna styr idéns utformning!
- Möjlighet ges för många musiker att kunna arbeta under en längre sammanhängande tid med olika typer av idéer vilket utvecklar inte bara musikern utan också genren.
- Bättre utnyttjande av de ekonomiska resurserna eftersom resurserna kalibreras utifrån idén.
- Lättare att kalibrera idéerna utan allt för mycket fasta förutsättningar.

I denna text har jag försökt att hålla mig till det som är musikerns startpunkt för sitt arbete och hur man kan disponera resurserna utifrån detta perspektiv, men det finns givetvis många andra aspekter att lägga på detta när väl ett projekt, en produktion eller konstnärlig utveckling väl är igång – men här handlar det framförallt om att ta tillvara musikerns kreativa idéer och kalibrera dem på bästa sätt för att musiken t ex genom arrangörernas försorg ska få möta en publik!

Susanne Rosenberg